

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ТА ГОСТИННОСТІ

Шинкаренко В. М.

*кандидат фізико-математичних наук,
проректор з науково-педагогічної роботи,
доцент кафедри статистики та математичних методів в економіці
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

Шинкаренко Л. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Сфера туризму та гостинності позитивно впливає на стан економіки будь-якої країни завдяки низці факторів: збільшення валютних надходжень, що згодом приводить до покращення платіжного балансу; розв'язання проблем працевлаштування за рахунок створення робочих місць з широким діапазоном рівнів кваліфікації; залучення інвестиційного капіталу, що стимулює розвиток інфраструктури, економічне зростання та довгострокову стабільність.

Оскільки сфера туризму та гостинності стимулює економічну активність у пункті перебування та обслуговування клієнтів, вона також сприяє поліпшенню загального економічного становища країни, що призводить до збільшення ВВП. Секретар ООН з питань туризму Зураб Пололікашвілі заявив, що у кожному регіоні світу туризм є важливим сектором послуг, підтримуючи мільйони робочих місць та підприємств різного розміру. Постійні хороші показники міжнародних прибуттів у поєднанні зі зростанням витрат відвідувачів у багатьох напрямках підкреслюють стійкість сектору перед обличчям численних викликів і є гарною новиною для економіки та працівників у всьому світі [1].

На жаль, галузь гостинності та туризму в Україні зазнала суттєвих втрат від розв'язаної російським режимом у 2022 році повномасштабної війни. Туристичні агенції, готелі та інші заклади розміщування та харчування змушені були перепрофілювати свою роботу з метою дотримання заходів безпеки в умовах війни.

Сучасний економічний стан та напрями повоєнного розвитку сектору гостинності та туризму в Україні, що працює в умовах війни, розглянуто в дослідженнях багатьох вітчизняних науковців. Виділимо праці Н. Барвінок, М. Барвінок, М. Демко, О. Збиранник, Ю. Карпенко, М. Логвин, М. Мамчин, С. Павлюк, Л. Слатвінської, О. Тараненко. У статті [3] на підсумку

дослідження ресурсного потенціалу регіону розглядаються шляхи реалізації науково обґрунтованих дієвих заходів розвитку сфери туризму та гостинності Болградської міської територіальної громади Одеської області в умовах повоєнної відбудови.

Незважаючи на продовження військових дій та російський терор цивільного населення, галузь гостинності та туризму України поступово оговтується. За даними Державного агентства розвитку туризму у 2024 році представники туристичної сфери перерахували до бюджету 2 млрд 938 млн грн податків. У 2023 році ця сума склала – 2 млрд 49 млн грн. У 2021 році – до великого вторгнення, турсфера принесла в держбюджет 2 млрд 232 млн грн.

Найбільша частка надходжень до держбюджету за минулий рік – 66,5% сплачена готелями – 1 млрд 954 млн грн. Ця сума більша майже вдвічі ніж та, яку представники готельної галузі сплатили в бюджет у 2023 році (1 млрд 304 тис. грн) і більша за ту, яка була сплачена готелями у 2021 році (1 млрд 289 млн грн). Податкові надходження від туристичних операторів у 2024 році в порівнянні з 2023 роком зросли майже вдвічі – 304,7 млн грн проти 205,8 млн грн. У 2021 році сума надходжень від представників цього виду діяльності склала 259 млн [2].

Потрібно розуміти, що суми податкових надходжень у 2021 році та 2024 році у гривневому еквіваленті не є співрозмірними за рахунок інфляційних процесів. Зростання виплат у державний бюджет готельною сферою у 2024 році порівняно з 2021 роком зросло на 1,2%, проте інфляція за даними [4] за той же період зросла на 63,9%. Тому у цінах 2021 року сума податкових надходжень у 2024 році складає 61,74%, тобто маємо реальне зниження на 38,26%. Таким чином можливо зробити висновок, що війна суттєво вплинула на туристичний сектор економіки в Україні.

Війна суттєво змінила географію розташування підприємств туристичної діяльності та готельного господарства України. Перестали працювати взагалі або частково раніше затребувані курорти, що розташовані на узбережжі Чорного та Азовського морів. Багато з них знаходяться в окупації, деякі в зоні активних бойових дій. Наведемо результати економічної діяльності сфери туризму та послуг Одеської області, яка має великий туристичний потенціал завдяки розташуванню на морському узбережжі, проте знаходиться безпосередньо у зоні досяжності засобів ураження російських терористів. Наведемо суми податкових надходжень від туристичної галузі в Одеській області та їх динаміку по відношенню до 2021 року на протязі досліджуваного періоду: 2021 рік – 210, млн грн, 2022 рік – 87,6 млн грн (-58,4%), 2023 рік – 98,8 млн. грн (-53,1%), 2024 рік – 160,5 млн грн (-23,9%).

Податкові виплати сферою туризму та послуг в Одеській області у 2024 році порівняно з 2021 роком зменшились на 23,9%, а індекс інфляції за цей же період складає 163,9% [4]. Тому у цінах 2021 року сума податкових надходжень у 2024 році складає 46,43%, тобто маємо реальне зниження на

53,57%. Обчислені індекси показують, що військові злочини російських терористів суттєво вплинули на туристичний сектор економіки в Одеській області, зокрема реальні доходи підприємств туристичного та готельного господарств зменшились більше ніж наполовину.

Таким чином, можливо констатувати критичний стан функціонування галузі гостинності та туризму на початку повномасштабного вторгнення і поступового відродження у 2024 році. Застосування еволюційних методів прогнозування дозволило прийти до висновку щодо перспектив повоєнного відродження туристичного сектору. Проте, акцентуємо увагу на необхідності підтримки державних та місцевих органів самоврядування та залучення інвестиційних коштів для малих підприємств галузі гостинності.

Невеликі туристичні підприємства, приватні готелі та об'єкти харчування не вимагають великих стартових інвестицій для якісного обслуговування туристів, сприяють у формуванні конкурентного середовища та встановлюють ринкову рівновагу. Фінансування цієї сфери є однією найважливішою перешкод, з якими стикаються суб'єкти туристичної діяльності. Післявоєнний розвиток галузі гостинності та туризму розглядається як один з найважливіших напрямів економічного зростання країни. Тому низка питань, що пов'язані з фінансуванням сфери туризму та гостинності, є архіважливими та вимагають подальшого поглибленого дослідження.

За умови впровадження системного підходу до підвищення якості обслуговування, туристична та готельно-ресторанна галузь України у повоєнний час має значний потенціал не тільки для відновлення довоєнних обсягів обслуговування клієнтів, але й для інтеграції у світові туристичні тренди та формування сучасної, конкурентоспроможної моделі функціонування на європейському ринку. Туристичні локації Одещини повинні зайняти провідне місце в наповненні бюджету області.

Література:

1. International tourist arrivals grew 5% in Q1 2025 May 27, 2025. URL: <https://www.unwto.org/news/international-tourist-arrivals-grew-5-in-q1-2025> (accessed April 09, 2026)

2. Державне агентство розвитку туризму України: веб-сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/u-2024-turistichna-sfera-ukrayini-prinesla-v-byudzheth-mayzhe-3-mlrd-grn> (дата звернення: 09.04.2026)

3. Нездоймінов С., Шинкаренко В., Шинкаренко Л. Напрями актуалізації програмних заходів розвитку сфери туризму Болградської міської територіальної громади. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. 9 (334). 111–117. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-9-334-111-117>

4. Офіційний Сайт Служби Статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 09.04.2026)